

Весілля в селі Оглядіві Радехівського району Львівської області

Іван ДІК

Під невеликим густим сосновим лісом "старина", над невеличкою річечкою Радославка розкинулося велике з безліччю вулиць і провулків село Оглядів. Воно потопає в зелені. На місці старих хатинок виростають нові добротні будинки, і вже зрідка де-не-де в зелені садів видніється старенька покрита стріхою, хата.

... Тихо пливе серед зелених берегів, серед хатів вузенька Радославка, шумить гуде сосновий ліс, наповнений гомінким пташиним співом, а он на схід сонця від села на полі, покритий купою зелених дерев, спить цвинтар, серед якого, окутана деревами і таємничістю, стоїть старенька церковця. А там даліше на схід і на південь ліс і ліс. Глянеш на північ – безкраї поля, на захід – велике торф'яне болото Маковиска, а за ним на обрії поля і гаї, сусідні села. Гарно тут.

Сиджу над Радославкою і дивлюсь на її швидкоплинну воду і думкою поринаю у давноминулі роки, що сплили, як та вода в тій річечці.

У своїй уяві бачу дев'ятирічного хлопчика. У білій вишиваній сорочечці, у підкочених штанях, босоногий, він ходить тут над річечкою по квітчастих луках і збирає у букетик барвисті квіти. Вибирає найкращі квіточки. Для кого ж ти, хлопчику, збираєш цей букетик, що вибираєш найкращі квіточки? Чи не для матінки своєї, чи для татонька свого, щоб принести їм часточку цієї краси, що тебе оточує?

Час від часу хлопчик підводиться і цікавим поглядом поглядає навколо себе. Видно, він любить красу, любить гарне, бо личко його, устонька рожеві усміхаються радісно і квітам, і зеленим садам, і рожевим хмарам на крайнебі, і сонечкові, що спускається над далеким зеленим гаєм...

Та ось раптом на краю села залунала пісня. Вона відбилася луною в недалекому гаю і полинула луною над зеленими садами, над солом'яними стріхами, над квітчастими луками аж ген-ген на широкі поля. Це дівчата вертали з поля і співали.

Хлопчик став, як укопаний. Одну квіточку, як зірвав, так і не вклав до букетика, а держить у руці. Стоїть, як зачарований. А пісня лине-лине. Вона зливає вгору під синє небо, припадає чайкою до шовкової травиці, падає на хлопчика золотою хмарою. Я дивлюсь і не можу відвести свого погляду від його розрум'яненого личка, від його блискучих оченят. Мені здається, що ця пісня наповнила все маленьке тіло, що розпирає його маленькі груди... Він зробив кілька кроків вперед, неначе хотів піти, хотів злинути назустріч пісні і знову зупинився, зворушений, зачарований...

Пісня ще раз злинула вгору і тихо розлилася луною в гаю, та й затихла, але хлопчик стояв, як зачарований, як загіпнотизований. По його личку я бачив, що ця пісня голосно бриніла в його душі і серденьку й не затихала. У цю мить мені

здалося, що ця дівоча пісня не розплилася по зелених садах, не зникла у зеленому гаю, не впала рососою на зелені трави, бо цей хлопчик увібрав її всю у себе.

Хлопчик поклав до букетика квіточку, яку ще держав досі в правій руці, зв'язав букетик перевесельцем з трави, перейшов кладкою річку і попрямував до села. Тихеньким голосочком він злетка наспівував цю мелодію пісні, яку він тільки-що почув.

Проходячи біля хати, що стояла тут близенько річки, він знову зупинився, до чогось прислухаючись. Я нарешті почув те, до чого він прислухався. Це мати колисала дитину і співала колискову пісню. І знову хлопчик перетворився в слух. Стояв і вбирив пісню в своє серденько...

Думаю собі: де ж ти живеш хлопчику, коли ж ти зайдеш додому? Ось вже сонечко ясно зайшло за гай, вечоріє, на луки зелені впав туман, вже ясний місяченько вибливає на синє небо, а ти, забувши за все, заслухався в пісню. Може там батенько, матінка журяться, де ти дівся і сваритоньки будуть.

Отак ітимеш селом і біля селянських хат вбиратимеш в своє серденько перлини-пісні з-під солом'яних стріх, коли ж додомоньку зайдеш?

Збирай, збирай в своє серденько ці пісні рідні, чудові, що живуть, що міняться дивними самоцвітами тут під солом'яними стріхами, хлопчику!

Спливе ще трохи води в Радославці, і твоє серденько стане сповнене тими самоцвітами вщерть. Спливе ще трохи водиці в Радославці-річечці, і ти станеш соловейком. І виростуть дужі крила, і полинеш по білому світу, і понесеш ті перли, ті самоцвіти-пісні, які ти увібрав в своє серденько. І пісні твої солов'їні залунають голосно по краю рідному стоголосою луною і лунатимуть довго-довго. І слухаючи твої чарівні пісні, твою гру на цитрі, люди, зворушені до сліз, благатимуть: "Батьку, не йди!", "Батьку, грай ще!" Те, що ти взяв з народу, ТИ віддаватимеш йому. І прославиш той народ на світ широкий.

... Я ходив тими самими вулицями, у тому ж самому селі, що колись ходив ти, БАТЬКУ, ще малим хлопчиною. Я напружував слух і слухав, де ще таких пісень співають, які любив і збирав ТИ.

Я зібрав і записав те, що ще знайшов під селянськими стріхами. Зібрав те, що ще міг, що було в моїх силах. Навіть уламки збирав.

БАТЬКУ, орле сизий! Прийми мій скромний труд, що малесенькою квіточкою вкладаю в букетик квітів, що в твоїх руках, що маленькою незабудкою кладу на ТВОЮ могилу.

Краєзнавець-любитель ДІК І. Й. 1973 рік.

* * *

Цю скромну працю присвячую світлій пам'яті славного земляка мого, видатного артиста і композитора Євгена Купчинського

Весілля і весільні пісні записані в с. Оглядіві в 1973 році від:

1. Мончук Агафії Левківної (домогосподарки 1892 р. н., жителька с. Оглядів).
2. Гайдамащук Параскеви Мартинівної (колгоспниці, 1899 р. н., жительки с. Оглядів).
3. Яцини Марії Юрївни (колишньої мешканки с. Оглядів, колгоспниці, 1903 р. н., жительки м. Радехова, вул. Львівська бічна 16/3).

Пригадувати пісні Мончук Агафії допомагала її сусідка Кріса Ганна (колгоспниця).

Кілька пісень подала жителька Оглядова Бондар Текля (колгоспниця).

Записав збирач фольклору,
краєзнавець-любитель Дік І. Й.

Примітка. Подані тут звичаї і весільні пісні записані 1968 року в селі Дмитрові від колгоспниці Панасюк Теклі, 1902 р.н. Записав Дік І. Й.

* * *

ЗМІСТ

Сватання. Оглядини. Приготування до весілля	
А в четвер, в п'ятницю ще дівчина весела	
Вдався коровай, вдався	
Просим благословенства	
Ой, вінку, мій вінку	
До кобілки сорочку, а до боку хусточку, а до шапки квіточку	
А в суботоньку рано	
Поклонися, Івасеньку, поклони	
Ой, збирайся, Ганнусенько, бо вже не раненько	
Подай, матінко, гребінець, розчесати косу русу під вінець	
Поклонися, Ганнусенько, поклони	
Кроп'їть нас водою, щастям-доленькою	
Ломайте, свати, рожу і стеліть по дорожу	
Ой, зв'язали білі руки, зв'язали рученьки	
Зоря буде світити, ми ся будем дивити	
Сіли бояри, сіли, аж здригнулися стіни	
Батеньку-голубоньку, прошу тя до столоньку	
А наш дружба коровай крає	
Кому ж то їхати, перепілку взяти?	
Мати зятя витає, аж кожух вивертає	
Бувайте здорові ви, мої пороги	
Мати невістку витає, аж кожух вивертає	
Вчора була дівчинонька, нині – молодичка	
Ой, вийди, Ганнусенько, вийди, чи нема тобі кривди	

Сватання. Оглядини. Приготування до весілля

Цікаво і весело відбувалося тут весілля.

Маючи намір одружитися, парубок брав з собою старшого чоловіка (переважно дядька, з ближчої рідні або навіть стричного брата¹) і йшов до дівчини та її батьків на зальоти (свататися). Тут дядько, який пізніше ставав дружбою у парубка на весіллі, розповідав хатнім про мету, яка їх обох привела сюди. Якщо батьки були згідні видати дівчину заміж за цього парубка, то пригощали гостей, і тут же обидві сторони домовлялися, хто яке дає придане.

¹ Цим терміном на Радехівщині позначають форму кровної спорідненості. При цьому терміни *першо-* та *другостричний* відповідають літературним термінам дво- та троюрідний (І. Г.).

Через деякий час батьки парубка ідуть на “розглядини” – подивитися на придане дівчини; так само батьки дівчини ідуть на розглядини до парубка, часто складаючи при цьому відповідні контракти, які завіряють в нотаріуса.

Як уже все домовлено, тоді батьки молодих “несуть на повіді”. Оповіді мав священник прочитати в церкві прилюдно 3 рази¹.

А в четвер, в п'ятницю ще дівчина весела...

Напередодні весілля в хатах дівчини і парубка, котрі збираються одружитися, дуже багато роботи: “мажуть” (білять) хати, роблять порядки на подвір'ях і біля хат, ріжуть свиней, телят, печуть, варять і ін. У селі були жінки, котрі вміли приготувати смачні страви, вміли гарно спекти, і власне їх запрошують перед весіллям пекти і варити, називаючи їх “господинями”.

Молодята теж мають свої турботи. Вони готують собі шлюбний одяг і підбирають “дружину”. Дівчина вибирає з своїх найближчих подруг дві “дружки” (“старшу дружку” і “молодшу дружку”), з хлопців – 2 свати (“старшого свата” і “молодшого свата”), з кривних або добре знайомих – “дружбу”. Парубок вибирає з хлопців теж 2 “свати” (“старшого свата” і “молодшого свата”), з дівчат – 2 “свашки” (“старшу свашку” і “молодшу свашку”), “дружбу” і ще “сваху”.

Дружби і сваха були вже літніми людьми, одруженими.

“Дружба” – це “ніби батько, коригує (киригує)² на весілля і наглядає за всім, аби всьо було так, як належи”.

В обов'язки “свахи” входило те, що вона мала стелити “підніжжя” (1 метр білого полотна), на яке ставали “молоді” в церкві в час шлюбу. “Як даруют” – то сваха наливала “квасок” або пиво в склянки. Перед тим, як “молодий” зав'яже “молоду” в хустину, сваха надіває на голову молодої “чіпець”, і “тільки всієї її служби”. [Дружбі та свасі приколювали до блюзки невеликі букетики квітів з білими стрічками]³.

Вдався коровай, вдався...

Жінки, котрих називали “коровайницями”, печуть коровай. Коровай треба було вміти спекти. Брала найкращу пшеничну муку, до якої додавали яйця, молоко, олій, солодощі і т. д. Спочатку на велику дерев'яну лопату вкладали житне тісто, яке називали “підощва”, а вже зверху накладали короваєві тісто. Робили це з оцадності. Ту “підощву” потім давали музикантам, коли вони відходили з весілля додому. Коровай вкладали лопатою до печі і пекли його на черені (“черені”), так, як печуть хліб. Згодом короваї пекли в спеціальних круглих бляхах.

Форма короваю кругла. Перед тим, як всадити його в піч, наверху на ньому виробляли з тіста різні пташечки, рожі, “гейзики” (подібне до якихось закруцьок) та інші орнаменти.

Коровайниці співали:

№ 1

Ой, летіла сорока
Ще й білобока,
До п'єца заглядає,
Чи коровай місце має.
(Гайдамацук П.)

№ 2

Вдався коровай, вдався,
З калиною мішався.
Мішався з калиною,
Запах він малиною.
(Гайдамацук П.)

¹ КАІД, оп. 5, спр. 10, арк. 24–24 зв. (І. Г.).

² Коригує – керує.

³ КАІД, оп. 5, спр. 10, арк. 26 (І. Г.).

Згодом коровай вбирають. Зверху в саму середину (центр) застромлюють “теремку” з смечки (ялиночку), яку прибирають штучними квітами і смужками з різнокольорового паперу. Коровай оперізують навколо вінком з барвінку і галузками з смереки.

№ 3

– Короваю, короваю, я тебе вбираю,
А хто тебе буде їсти, я сама не знаю.
(Яцина М.)

Просим благословенства...

Зранку в п'ятницю (або кілька днів перед весіллям) до хати дівчини – “молодої” приходять її старша дружка. З нею “молода” збирається ходити по селі і запрошувати гостей на весілля.

“Молода” одягається в шалювану спідницю, “станік” або “горсет”, або в білу “блюзку” полотняну, вишиту, вишивану запаску з білого полотна і обов'язково в довгу сукняну “свиту” або “джемерку”. Взувається в чоботи. Коса в “молодої” заплетена і опущена до пояса.

На голову “молода” надіває “віночок”, виготовлений з паперових квітів і листочків, до якого прикріплені 10–15 довгих різнокольорових “биндів” (стрічок). Такий віночок купували в місті.

Старша дружка одягнена в звичайну святкову одягу, теж надіває на голову подібний віночок, біля якого прикріплено 2 бинди. В дружки теж заплетена коса і опущена до пояса, як у молоді.

Так вбрані молода з дружкою кланяються низенько по черзі тричі батькові, матері, братам, сестрам, дідові, бабі і всім хатнім. Кланяючись, молода казала тричі: “Прошу благословенства”. Їй відповідали: “Нех ті¹ Бог благословить щастям, здоров'ям і доброю долею”.

Після одержання благословенства в рідній хаті молода з дружкою йдуть просити благословенства до батьків молодого, а потім до своїх сусідів і до “фамілії” (кривних).

Увійшовши до хати, молода з дружкою низько кланяються тричі кожному, зокрема всім тим, що були в хаті і навіть дітям. Молода казала з кожним поклоном тричі: “Прошу благословенства”, їй відповідали: “Нех ті Бог благословить щастям, здоров'ям і доброю долею”. Дружка казала: “Просимо вас на весілля”.

Відходячи, біля порога молода з дружкою обертаються до хати, схиляють голову ще раз у поклони і кажуть: “Просили тато і мама, і ми вас просим на весілля”, та кажуть, коли, в який день весілля.

Якщо кривні молоді проживали в сусідніх і дальших селах, то вона йшла до них з своєю дружкою. Хто мав коні, то віз молоду у віддалені села. Звичайно, кривні молоду пригощали.

За день-два до весілля молодий з старшим сватом теж ходять по селі просити благословенства і запрошують на весілля.

Одягався молодий в “блюзку” і “сподні” з саморобного полотна, а наверх одягав “семрагу” (“чемерку”) сукняну (влітку і взимку). Взував чоботи. Надівав чорну баранячу шапку-“кримку”. Ні молодий, ні сват жодних відзнак собі не причіплювали.

Спочатку молодий з сватом, як і молода, кланяються низенько батькові, матері, братам, сестрам і всім хатнім, кожному зокрема, тричі. Молодий з кожним поклоном промовляв: “Прошу благословенства”. Йому відповідають: “Нех ті Бог благословить щастям, здоров'ям і доброю долею”.

Після цього молодий з сватом йдуть до батьків молоді просити благословенства, до сусідів, кривних і так само, як і молода з дружкою, низенько кланяються тричі кожному зокрема всім хатнім і просять благословенства і запрошують на весілля.

¹ Ті – тебе.

Якщо ж молодий чи молода були сиротами, то спочатку йшли на цвинтар до могили батька (матері) і там обливалися рясними сльозами, тричі кланялися могилі і теж просили благословенства, і молилися за померших. Вклонялися теж могилам братів, сестер.

Ой, вінку, мій вінку...

Увечері в п'ятницю до хати молодої приходять її дружки і запрошені дівчата, щоб плести вінок для молодої. Дівчата приносять з городу барвінок (взимку барвінок вигрібали з-під снігу), обривають з нього галузки. Одна з дівчат починає плести вінок.

Дівчата співають:

№ 4

- Дай, Гануню, шнурочок, (2 р.)
На твою головоньку, (2 р.)
На русяву косоньку.
(Мончук А.)

№ 5

В суботу (?) плетемо,
А в неділю (?) вберемо,
В понеділок зів'яне,
Матінка не догляне.
(Гайдамацук П.)

№ 6

- Де ти ріс, барвіночку,
Я по тебе ходила
І дружок запросила.
Дружечки-панночки,
Збирайте барвіночок
Та все мені на віночок.
(Мончук А.)

№ 7

Я ходила, я збирала,
В прискриночок³ ховала.
А тепер тебе порушу
І заплакати мушу.
(Мончук А.)

№ 8

- Дзелений⁵ барвіночку,
Лежавість в прискринку,
А тепер тя порушу,
Заплакати мушу.
(Гайдамацук П.)
(Заплакатоньки мушу (Яцина М.))

№ 9

- Ой, вінку, мій вінку, Будем плести віночок
З хрещатого барвінку.
Купувала тя в ринку.
Засувала в прискринку.
А тепер тя рушу,
Заплакати мушу.
(Мончук А.)

№ 10

- Ой, в долину, дружечки, в долину
По червону калину,
По хрещатий барвінок,
Се¹ Ганусі на вінок².
(Яцина М.)

№ 11

А вліті, взимі
Все сосоночка зелена.
В четвер, в п'ятницю
Все дівчина весела.
А в суботоньку йшла до вінця, плакала:
- Ой, не дай мене, моя матінко (батееньку), хоч рочок,
Нех я виходжу з ярї руті віночок.
- Ой, не рік, не два, моя доню, судженась⁴,
А тепер ти тим добрим людям судженась.
(Бондар Т., Гайдамацук П.)

№ 12

- Ой, чи тобі, моя донечко,
Ще з весни не казала: (2)
Не копай градок та не сій квіток,
Нікому поливати.
Вийшла матінка за воротонька
З новими коновками. (2)
Підлила рутоньку ще й шальвіяноньку

¹ Се - це.

² Зі слів пісні видно, що в давніші часи плели вінок для молодої з барвінку і калини.

³ Прискриночок - невеличка скринька з вічком, прикріплена в середині скрині (у верхній її частині).

⁴ Суджена - означає, що цю дівчину обмовляли інші люди (І. Г.).

⁵ Дзелений - зелений.

Дрібними слизеньками. (2)
 – Ой чи я тобі, моя матінко,
 Не була гідненька,
 Що ти мене даєш і не жалуєш,
 Я ще молоденька. (2)
 – Ой, не хочу я, моя донечко,
 Твоїє вигодоньки, (2)
 Я тебе даю і не жалую
 За своєї головоньки. (2)
 (Гайдамащук П., Мончук А., Кріса Г., Яцина М.)

№ 13
 Ходить коник в путі¹ по зеленій руті
 Не вір парубкові, що каже: – Візьму ті. (2)
 Не вір парубкові хочай² найліпшому,
 Бо він тя випитає і скаже другому. (2)
 Він тя випитає до одного слова,
 Потім тобі скаже: будь, мила, здорова. (2)
 (Мончук А., Кріса Г., Яцина М.)

№ 14
 Коби була знала, що піду від мами,
 Була б не садила рожі під вікнами. (2)
 Рожу посадила, рожа ся розцвила,
 Свою рідну маму навек засмутила. (2)
 (Мончук А., Гайдамащук П., Кріса Г.)

Під час плетення вінка співають ще таку пісню на закінчення:

№ 15
 В суботоньку плели, а в неділю вбрали, (2)
 В неділю Гануся до шлюбоньку стане. (2)
 Як буде ставати, то буде плакати, (2)
 Будуть рожі-цвіти на землю спадати. (2)
 А як поспадають, той не позбирають, (2)
 Я вже дівонькою більше не гадаю. (2)
 (Яцина М.)

Коли дівчата закінчили плести вінок, то їх пригощають горілкою, пивом, закускою.

До кубілки³ сорочку, а до боку хусточку, а до шапки квіточку

В цей час приходять молодий разом з старшим сватом і з своїм дружною до хати молодої. Ні свахи, ні музикантів з собою не брали.

Співають:

№ 16
 Там попід садом, попід вишневим зеленим (2)
 Їхав старший сват на вороному коневі.
 А він се⁴ гадав, що то зозулі кували. (2)
 А то дівчата плели вінок й співали.
 Там попід садом, попід вишневим зеленим (2)
 Їхав Івасенько на вороному коневі.
 А він се гадав, що то соловей щебече, (2)
 А то Гануся шиє сорочку і плаче:
 – Ой не дай мене, моя матінко, хоч рочок, (2)
 Нех я виходжу з ярої руті віночок.
 Ой, не рік, не два, моя донечко ходила, (2)
 А тепер ся ти добрим людям згодила.
 (Мончук А.)

¹ Путо – шнурок, яким путали коня на пасовищі.

² Хочай – хотяй.

³ Кубілка. – плетена з розгозу сумка.

⁴ Се – си – собі.

В хаті молодого просять сідати за стіл. Поруч нього сідають дружба і старший сват. Молода вносить “квіточок” (букет) і прикріплює (пришиває) його до шапки молодого з правого боку. Букет цей виготовлений з штучних паперових квітів і листя. До нього прикріплена довга червона бинда з двома звисаючими кінцями. Такі букети купували в місті.

Дівчата співають:

№ 17

На городоньку зілянько ковпачок.
 – Рихтуй, Івасеньку, шустачок¹.
 Ой, не шустачок, но сто грошей,
 Бо мій квіток хороший.
 Не одну я голочку зломила,
 Заким ту красоньку пришила.
 Не одну я стежечку видопкала,
 Заким я красоньку дістала.
 (Мончук А.)

За цей “квіточок” молодий дарує молодій гроші. Старша дружка теж пришиває до шапки дружби (з правого боку) подібний “квіточок” з червоною, але вже коротшою биндою. Такий же “квіточок” дружка пришиває до шапки свата.

Співають (дружбі):

№ 18

На городі зілянько ковпачок.
 – Рихтуй, дружбонько, шустачок.
 Ой, не шустачок, но сто грошей... і т. д.
 (Мончук А.)

Сватові теж так співають:

№ 19

На городі зілянько ковпачок.
 – Рихтуй, сватуню, шустачок... і т. д.
 (Мончук А.)

За ті “квіточки” дружба і сват платять дружці грішми. Тепер молода вносить до хати подарунок молодому – вишивану сорочку. Цю сорочку старша дружка приносить до столу і вручає молодому.

Співають:

№ 20

Ми приїхали до дівочки,
 До кубілки сорочку,
 А до боку хусточку.
 А до шапки квіточку.
 (Мончук А.)

В сусідньому селі Дмитрові співають таку пісню (її в Оглядові не знають):

¹ “Шустачок” – народна назва срібної польської монети шостака або шестигрошовика вартістю 6 грошів, яка була запроваджена в обіг польським королем Сигізмундом І у 1528 р. і карбування якої на теренах Речі Посполитої проводилось до 1794 р. (Зварич В. Нумізматика: довідник / Володимир Зварич, Роман Шуст. – Тернопіль – Львів, 1998. – С. 418–419) (І. Г.)

№ 21

Наша кошуля ляна,
 На Дунаю випрана.
 На Дунаю випрана,
 На камені сушена.
 На камені сушена,
 На столі прасована.
 На столі прасовану,
 То пану молодому.
 (Панасюк Т.)

Молодий дарує молодій хустину (таку, що зав'язують нею голову), червону з квітами (квітчасту). Молода молодому теж дарує червону хустину.

У селі Дмитрові крім хустини молодий дарував для молодої ще рантух (покривало) – три метри білого полотна. При цьому співали:

№ 22

А наше рантушище
 По смітю волочище.
 (Панасюк Т.)

Після цього всього всіх запрошують за стіл і пригощають. Згодом всі розходяться по домівках.

У сусідньому селі Дмитрові той вечір називають “заручини”, а в Оглядіві – “плетення вінка” (“вінок”).

У Дмитрові на закінчення заручин співали (ні Мончук А., ні Гайдамащук П. цієї пісні не знають):

№ 23

А в Марусеньки на заручинах
 Їли бояри, пили. (2)
 Ой, їли, пили, додому пішли.
 Ой, калинонько ж моя.
 Молода Маруся за ними вийшла.
 Ой, калинонько ж моя.
 – Ой, з ким же мене покидаєте?
 Ой, калинонько ж моя.
 – А з милим Богом, з твоїм батеньком
 І зо всіми святими.
 (Панасюк Т.)

У Дмитрові молодий, йдучи на заручини, брав з собою сватів, дружбу і ще й музикантів.

Примітка. Яцина М. пригадує, що у той вечір молода давала своєму дружбі (у той вечір він мав би бути присутній) і дружбі молодого білі носові хустинки. В день весілля дружби при допомозі тих хустинок вводили, виводили молодого (молоду) з хати, заводили за стіл і т. д.

Мончук А. твердить, що дружби у вищезгаданих діях використовували свої хустинки.

А в суботоньку рано...

У суботу рано до хатів молодої і молодого з'їзджаються, сходяться запрошені гості, музиканти, хлопці і дівчата.

Співають (в молодої і в молодого):

№ 24

- Ой, допоможи, Боже, (2)
 І Пречистая Мати.
 І Пречистая Мати (2)
 Весілля зачинати.
 (Гайдамацук П.)

№ 25

- Ой, благослови, Боже,
 І Пречиста Мати
 В тім домі заспівати
 І той дім звеселити,
 Батенька (матінку) засмутити.
 Нех ся батенько (матінка) має,
 Що мене замуж дає.
 Ще й таку молодую
 На свекруху лихую. (Співають тільки
 молодій)
 (Мончук А.)

№ 26

А в суботоньку рано (2)
 Листоньки розіслано.
 А то все Ганнусенька (Івасенько) (2)
 По своїй родиноньці.
 По своїй родиноньці, (2)
 По русяній косоньці.
 - Ой, з'їзджайся родину (2)
 у той день в суботоньку.
 Порадь мого батенька, (2)
 порадь мого рідного,
 Бо він ради не знає, (2)
 весілля зачинає.
 Весілля буйнесеньке, (2)
 на всьой світ веселеньке.
 (Мончук А.)

Повторюють ще раз цю пісню, але вже вставляють:

№ 27

Порадь мою матінку, (2)
 Порадь мою рідную,
 Вона ради не знає... і т. д.

У цей час молоду вбирають в коморі в шлюбний стрій. Молода одягається в шалянову спідницю, в білу полотняну вишивану блюзку з саморобного полотна, або горсет, а наверх одягає сукняну джемерку (і в літі, і в зимі). Джемерка з фалдами (збирами) була довгою (20–25 см від п'ят), а спереду мала гудзики обшиті сукенцем (суконцем. – І. Г.) чорним, які застібалися застіжками. Ковнір і рукави теж були обшиті чорним сукенцем. Молода взувається в чоботи. Взагалі одяг молоді був той самий, в якому вона ходила просити благословеньства. Коса в молоді заплетена і опущена до пояса. На її голову надягають вінок з барвінку, той, що в п'ятницю ввечері сплели дівчата. Крім цього, голову молоді вбирають ще купним вінком з штучних листків і квітів, який кладуть наверх на барвінковий вінок (Яцина М.) і прибирають галузками мірти і паперовими штучними квітами різнокольоровими здрібненькими. До вінка причіплюють багато (10–15) різнокольорових биндів (стрічок). [У 20-х роках цього століття (XX ст. – І. Г.) молода вже одягала "вельон", а в 30-х роках одяг молоді складався з вишиваної блюзки, "гольмана" й вишиваної запаски. Тепер (мова йде про 1960–1970-і роки. – І. Г.) молода знову одягає "вельон"]¹.

Молодий в себе вдома одягається в сподні і блюзку з полотна, виготовленого на ткацькому верстаті (дехто вже одягався в одягу, пошитому з купленої в місті матерії), одягає вишивану сорочку, ту, що молода йому подарувала в п'ятницю. Потім одягається в семагу (влітку і взимку), яку підперізує крайкою і чіпляє за пояскрайку ту червону хустину, яку йому подарувала молода. Надіває чорну кримкову шапку, біля якої причеплений "квіточок".

Якщо ж молода жила у віддаленому селі, то молодий зі своєю дружиною їхав до неї возами (фірами). Голови коней, кінську зброю (упряж) вбирали паперовими квітами і смужками.

¹ КАІД, оп. 5, спр. 10, арк. 38 зв. (І. Г.).

Дружбі молодій пришивають до шапки з правого боку "квіточок" (трохи менший "квіточок", як у молодого). Свашки вбирають собі на голови галузками мірти (одну маленьку галузку до волосся). Молодшому сватові молодого, як і молодій, теж чіпляють до шапки маленький "квіточок". Сваха зав'язується в червону шалюну хустину "під молодичку" (тобто зав'язує кінці хустини не спереду під підборіддя, а ззаду на потилиці).

У хаті розставляють столи, лави. Гостей запрошують за столи "на снідання" (сніданок).

Поклонися, Івасеньку, поклони...

Дружба виймає білу хустинку (свою носову) і, не випускаючи з руки, простягає її молодому, яку той бере за різок правою рукою. Так при допомозі хусточки дружба, перехрестивши тричі одвірки дверей палицею, промовляючи: "Во ім'я Отця і Сина, і Святого Духа. Амінь", вводить молодого з сіней до хати, де він повинен поклонитися всій своїй родині.

Молодий тричі низенько кланяється батькові, матері та цілує їх в ноги і в руки. Кланяється, братам, сестрам, хресним батькам, всій своїй рідні і цілується з ними. Кланяючись молодий каже: "Прошу благословеньства", а йому відповідають: "Нех ті Бог благословить щастям, здоров'ям і доброю доленькою".

Співають:

№ 28

Похилене¹ деревце ялина
Кланяється Івасеньку дитина.
- Ой, перший раз, Івасеньку, перший раз
Поклонися батенькови зо сто раз.
Не рік тебе батенько годував,
Нім² ся твого поклоньку дочекав.
(Гайдамащук П., Мончук А., Яцина М.)

№ 29

Похилене (похильнеє) деревце ялина,
Кланяється Івасеньку дитина.
- Ой, перший раз, Івасеньку, перший раз
Поклонися матіноньці зо сто раз.
Не рік тебе матінонька годувала,
Нім ся твого поклоньку дочекала.
(Гайдамащук П., Мончук А.)

І так співають, коли молодий кланяється батенькові, сестриноньці і т. д., але вже не додають стрічок "... не рік тебе...".

№ 30

- Вклонявсясь родиноньці, вклонися чужиноньці
І найменшій дитині і всій своїй родині.
(Співають, коли кланяється хресним батькам).
(Мончук А., Гайдамащук П.)

№ 31

Не оден³ тобі змови: нех ті Бог благослови,
І найменша дитина буде тобі жичлива.
(Яцина М.)

№ 32

- Поклонися, Івасеньку, поклони
І жодної дитини не мини,
Як ти будеш діточок минати,
Будуть тобі доленьку лаяти.
Будуть тобі доленьку лаяти.
(Мончук А.)

№ 33

Як ти будеш діточок минати,
Буде тебе Господь Бог карати.
(Гайдамащук П.)

Сироті співають:

№ 34

- Кому ж ти ся, Івасеньку, кланяєш,
Що ти свої матіноньки (батенька) не маєш?

¹ Похильне - Гайдамащук П., похилене - Мончук А., Кріса Г.

² Нім - заким.

³ Оден - один.

Оглянися, Іваноньку, за себе,
 Чи не стоїть матінонька (батенько) коло тебе.
 – Вже я ся оглядав раз і два,
 А вже меї матіноньки тут нема.
 Ой, що я ся оглянув – то люди,
 А вже меї матіноньки не буде.
 (Мончук А.)

Дружба хрестить палицею одвірки дверей і виводить молодого з хати при допомозі хусточки.

Співають:

№ 35
 – Збирайся Івасеньку,
 Бо вже не раненько,
 Бо вже в церкві книги читають
 І на вас чекають.
 (Мончук А.)

Молодий з своєю дружиною йде до молодої. Співають:

№ 36
 – Ой, чого ти, Івасеньку,
 Так далеко зайшов,
 Шо ти собі на сусідах
 Дівчини не знайшов.
 – Не я йшов, не я йшов,
 Вода мене несла,
 Молодая Ганнусенька,
 Охота м'я знесла.

Ой, збирайся, Ганнусенько, бо вже не раненько...

[Якщо молодий жив в іншому селі, то при в'їзді в село, де була молода, йому робили хлопці "рогатку": загороджували шнуром або жердиною дорогу, тут же ставили ікону і вимагали від молодого "викуп" за дівчину. Одержавши "викуп" (горілку і закуску), молодого і його дружину пропускали в село]¹.

Молодий з своєю дружиною прибуває під хату молодої. З хати виходять свати і дружба молодої. Вони вимагають від молодого плати за молоду. Дружина молодого платить горілкою і двома калачами². Жартома торгуються і кажуть молодому: "За то не даєм молодой. Давай більше – то замало". Молодий ще дає фляшку горілки.

Співають:

№ 37
 Згода, вже нам згода,
 Щось мо ся згодили
 Вкупоньці посадили.
 (Мончук А.)

Молодого впускають до хати. В хаті співають:

¹ КАІД, оп. 5, спр. 10, арк. 37 зв., 40 (І. Г.).

² Калач – пшеничний подовгастий формою хліб, на якому зверху викладений із тіста орнамент, подібний до плетеної коси.

№ 38

- Ой, збирайся, Ганнусенько,
 Бо вже не раненько,
 Бо вже Івасенько вбрався
 І до тебе прислався.
 Вже всі дзвоньки дзвонять,
 Голосоньки заходять
 До Гануні, до хати
 Час до шлюбоньку стати.
 (Мончук А., Гайдамащук П.)

Подай, матінко, гребінець розчесати косу русу під вінець...

[Дружба вводить молоду і тричі проголошує: "Шановні гості, тато, мамо і вся родину, позвольте поріг переступити, панну молоду на посаг посадити". А люди кожен раз відповідають: "Най Бог благословит"]¹.

Дружба молодої простягає їй білу хусточку, за ріжок якої вона бере правою рукою, і так теж, як і молодого, хрестячи одвірки дверей тричі палицею, вводить при допомозі хусточки до хати.

Співають:

№ 39

- Ой, неси, мати, діжку,
 Посади молодіжну.
 Ми косу розплетемо
 До шлюбоньку поведемо.
 (Мончук А., Гайдамащук П.)

У сусідньому селі Дмитрові співали:

№ 40

- Поставте нам діжку,
 Посадіть нам дівку.
 Ми косу розплетемо ... і т. д.
 (Панасюк І.)

Посеред хати ставлять діжку, в якій розчиняли на хліб. Застеляють діжку ліжником і кладуть на ній подушину. В селі Дмитрові діжку накривали кожухом вовною наверх, "щоб молода була така багата, як кожух волохатий" (Панасюк Т.). Дружба обводив молоду кругом діжки три рази (Гайдамащук П.) (те ж у с. Дмитрів (Панасюк Т.)) і молода сідає на ту діжку, обернена плечима до порога. Дружба обводив молоду навколо діжки за ходом сонця "так, як сонце йде по небі" (Яцина М.). [В пізніші часи замість діжки використовували крісло]².

Дружба молодого вводить до хати до молодої (теж при допомозі хусточки), щоб той розплів косу молодої. [Молодий тричі обходить довкола молодої, яка сидить на діжі]³. Молода тримає кінець коси рукою. Отже, треба зашлатити молодій за косу, за дозвіл розплести її. Молодий платить грішми.

Співають:

¹ КАІД, оп. 5, спр. 10, арк. 39 зв. (І. Г.).

² КАІД, оп. 5, спр. 10, арк. 39 зв., 40 (І. Г.).

³ КАІД, оп. 5, спр. 10, арк. 48 (І. Г.).

№ 41

- Подай, подай, матінко, гребінець
Розчесати косу русу під вінец.
(Гайдамащук П.)

№ 42

- Ой, вискочи, матінко, на стілець,
Подай, подай Ганнусеньці гребінець.
Ми косу розплетемо,
До шлюбу поведемо.
(Мончук А.)

Молодий розплітає косу. Дівчата співають:

№ 43

- Ой, дай, матінко, масла, (2)
Бо я корову пасла.
Хоць¹ на росу гонила, (2)
Красоньки доносила.
Хоць я волики пасла, (2)
Поки дівонька красна.
(Мончук А.)

№ 44

Косу-русу чесала (2)
І на Дунай пускала.
А що з коси зчесала, (2)
То на Дунай пустила.
- Плини, косо, з водою, (2)
А я собі за тобою.
(Мончук А.)

У селі Дмитрові співали (ні Мончук А., ні Гайдамащук П. кінця цієї пісні не знають):

№ 45

Над Дунаєм стояла,
Косу-русу чесала.
Що з косоньки зчесала,
Все на Дунай пускала.
- Пливи, косо, з водою,
Я зара за тобою.
Під берег підплиємо,
Станемо, відпочинемо.
Листонька напишемо
До батенька післемо...
(Панасюк Т.)

Ті, що заплітали молодій косу, інколи робили "для жарту" різні зав'язки і вузли на кінці коси, через що молодий мав мороку з тим розплітанням, заким порозв'язував ті вузли.

Співають:

№ 46

- Ой, чи ти, Івасеньку,
Панісців² не маєш,
Шо ти так довго
Ту косу розплітаєш?
(Мончук А., Яцина М.)

Коли молодий розплете косу, то ту застіжку (стрічку, биндочку) кидає на дівчат, "щоб хутко заміж вийшли". Молода підводиться з діжки і на діжку "живо сідає (скоро сідає) її старша дружка", щоб скоро заміж вийшла (те ж у селі Дмитрові).

¹Хоць - хоч.

²"Панісців" - "пазурів" ("панісць" - ніготь).

Поклонися, Ганнусенько, поклони...

Батько, мати, брати, сестри і вся родина підходять ближче до молодої, котра стоїть посеред хати поруч молодого. Біля молодих стоїть їх дружина.

Молода, як і молодий в себе вдома, низенько кланяється тричі батькові, матері і т. д. Кланяючись, вона промовляє: "Прошу благословенства", а ті їй відповідають: "Нех ті Бог благословить щастям, здоров'ям і доброю доленькою".

Співають (як і в молодого):

№ 47

Похильнее деревце ялина,
Кланяється Ганусенька дитина.
- Ой, перший раз, Ганусенько, перший раз
Поклонися батенькові зо сто раз.
Не рік тебе батенько годував,
Нім ся твого поклонюнку дочекав.
(Мончук А., Яцина М.)

Знову починають цю пісню з початку і так же співають матері:

№ 48

- Поклонися матіноньці зо сто раз.
Не рік тебе матінонька годувала,
Нім ся твого поклонюнку дочекала.

Молода з кожним поклоном цілує тричі батька, матір в ноги і в руки.

Дальше молода покланяється сестриноньці, братенькови і всій родиноньці. Вищезгадану пісню співають для кожної особи, починаючи з початку і до слів "не рік тебе...", бо то решта тільки для батька і матері.

(Мончук А., Кріса Г.)

№ 49

- Вклонися родиноньці, вклонися чужиноньці
І найменшій дитині, і всій своїй родині. (Хресним батькам)
Поклонися, Ганусенько, поклони,
А жадної дитини не мини,
Як будеш діточок минати,
Будуть тобі доленьку ляяти.
(Мончук А.)

№ 50

- Як будеш діточок минати,
Буде тебе Бог карати.
(Гайдамащук П.)

Молода кланяється і своїй старшій дружці. Іншим подругам не кланяється, а тільки їх цілує.

Якщо ж молода була сиротою, то співали:

№ 51

- Кому ж ся, Ганусенько, кланяєш,
Що ти свої матіноньки не маєш (свого татуненька)?
Оглянися, Ганусенько, за себе,
Чи не стоїть матінонька коло тебе (твій батенько)?
- Вже я ся оглядала раз і два,
А вже меї матіноньки тут нема (мого батенька).

Ой, то я ся оглянула, то люди,
А вже меї матіноньки не буде (мого батенька).
(Гайдамацук П.)

№ 52

– Не раз я оглядалась, ані два,
А вже меї матіноньки тут нема.
(Мончук А.)

У с. Дмитрові співали сироті, поки вона покланялася хресним батькам:

№ 53

– Кому ж ти ся, Касюню, кланяєш,
Як ти батенька не маєш?
Уклонися чужому,
Буде здаватися, як своєму.
(Панасюк Т.)

Молодий теж низенько кланяється батькам молоді. В час поклону до нього промовляють: “Нех Бог благословить”.

Дружба подає молодим хусточку, за яку вони обоє беруться руками, хрестить палицею одвірки дверей і виводить молодих з хати.

Кропїть нас водою, щастям, доленькою...

Співають:

№ 54

– Кропи, мати, водою (2)
За свою дитиною.
(Кріса Г.)

З щастям, з доленькою
За своєю дитиною.
(Яцина М.)

№ 55

– Кропи, мати, водою
З щастям, з доленькою.

№ 56

– Кропїть нас водою, (2)
Щастям, доленькою.
(Бондар Т.)

Мати кропить молодих свяченою водою. Батько або хресний батько переливають коновкою води дорогу молодим, “щоб всяке зло відігнати”. [Або ж хтось з родини переливає двома відрами чистої води їм дорогу у воротах – “на щастя і здоров’я”. Як не було батька, то дружба переливав]¹.

[Дівчата та хлопці співають:

№ 57

– Ой, до зрубу, сиві воли, до зрубу, до зрубу,
Тоди мене хлопці люблять, як їду до шлюбу.
Ой, прошу я, мої хлопці, прошу не любити,
Прощу мені, молодї, жалю не робити.
Сиві коні, сиві, почувайтесь в силі
Без² ту гору крутую під церковцю святую]³.

¹ КАІД, оп. 5, спр. 10, арк. 48 зв. (І. Г.).

² Без – через (І. Г.).

³ КАІД, оп. 5, спр. 10, арк. 48 зв. (І. Г.).

Або:

№ 58

– Ой до зрубу, сиві воли, до зрубу, до зрубу,
Тоді тебе поцілую, як прийду зі шлюбу.
Тоді тебе поцілую і скажу: – Моя ти.
Ніхто тобі не допоможе ні батько, ні мати]¹.

Сиротам співають:

№ 59

– Відчиняйте ворота:
Йде до шлюбу сирота.
(Мончук А., Гайдамащук П., Панасюк Т.)

№ 60

– Відчиняйте надвояк:
Ідуть сироти обое.
(Мончук А., Гайдамащук П., Панасюк Т.)

Біля молодої стають з двох боків два свати молодого, а біля молодого – дві дружки молодої. Молоді тричі низько кланяються на три сторони гостям, котрі знаходяться на подвір'ї.

Ідуть до шлюбу так: молода з сватами попереду, а за нею молодий з дружками. Молодий і молода кланяються всім, кого тільки зустрінуть по дорозі (кланяються тільки раз).

Ломайте, свати, рожу і стеліть по дорожу...

Молоді йдуть до шлюбу. Дівчата співають:

№ 61

– Ломайте, свати, рожу (2)
І стеліть по дорожу.
Молодій, молодому (2)
Аж до Божого дому.
Там ми будем стояти, (2)
Три рази присягати.
Три рази по три рази (2)
Перед всіма образи.
Там нам рученьки зв'яжуть (2)
І всю правдоньку скажуть.
(Гайдамащук П.)

У с. Дмитрові співають:

№ 62

– Ломайте, свати, рожу
Тай стеліть по дорожу.
Молодій, молодому
Аж до Божого дому.
Там ми будем стояти
Три рази присягати.
Три рази по три рази
Перед всіма образами.
І перед Пречистою,
Перед Матір Божою.
(Панасюк Т.)

Сваха несе в кубілці "підніжжя" (полотно), яке стелитиме в церкві перед аналоєм² молодим під ноги. Свати несуть курку і два калачі, вбрані барвінком для ксьондза (так тут називали священика).

¹ КАІД, оп. 5, спр. 10, арк. 50 (І. Г.).

² У цьому випадку високий чотирикутний столик із похилим верхом, який стоїть навпроти вітваря перед іконостасом. На нього кладуть ікону та/або Євангеліє (І. Г.).

№ 63

В церкві книги читають
І на нас чекають.
– Читайте, не читайте,
А на нас зачекайте.

(Мончук А., Гайдамащук П.)

Примітка. В Оглядіві існує забобон, що як “віночок” (“віночками” тут називають металеві корони (бронзові), які священник накладає на голови молодим) сповзе і впаде з молодої чи молодого, то “то недобре шось буде”, “зле (в незгоді) будуть жити по шлюбі” (Яцина М.).

У сусідньому селі Дмитрові вважають, що коли молодому свічка в руках погасне під час шлюбу, то котресь з них незабаром помре (Панасюк Т.).

У селі Бариліві Радеківського району директор Барилівської восьмирічної школи Волочай Петро Антонович записав 1967 року для мене між іншими весільними піснями пісню, в якій згадується про те, чи горіли свічки під час шлюбу.

№ 64

– Чому не виходите? (2)
Чому не питаєте?
Чи горіли свіченьки, (2)
Як в’язали рученьки?
– Ой, горіли-палали, (2)
Як рученьки в’язали.

Не так давно в Оглядіві на парафії був священник “десь зі сходу”¹. Під час вінчання він зв’язував руки молодих до купи білою хустиною. До того такий звичай тут був незнаний (Яцина М.).

Ой, зв’язали білі ручки, зв’язали рученьки

Коли вийшли з церкви то співають:

№ 65

Подякуємо ксьондзонькови, (2)
Як рідньому батенькови.
Що нам шлюбонько дали,
Білі ручки зв’язали.
(Мончук А., Кріса Г., Гайдамащук П., Яцина М.)

№ 66

Ой, зв’язали білі ручки,
Зв’язали рученьки.
Я гадала, на два дні,
А то на віченьки.
(Гайдамащук П., Кріса Г.)

№ 67

– Як маєте світ в’язати,
То в’яжіть коротко,
Бо то треба в світі жити
Гірко, не солодко.
Як маєте світ в’язати,
То в’яжіть гудзками,
Бо то треба в світі жити
Межи ворогами.
(Яцина М.)

¹ Мова йде про одного із православних священників, який обслуговував оглядівську парафію у повоєнний період. Можливо, це о. Василь Брухівський, який, згідно з матеріалами багаторічного декана Радеківського благочиння о. Іларіона Карпяка (1910–1989), обслуговував парафію с. Оглядів щонайменше упродовж 1958–1960 рр. (Відділ рукописів Львівської національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України, ф. 9, спр. 729. *Карп’як І. А.* Галицько-Львівська єпархія. Розвідка. Ч. IV (Львів, 1964), арк. 265, 265 в, 271) (І. Г.).

№ 68

Взяла шлюбонько, взяла,
Світ собі зв'язала
Білою хустиною
І чужою дитиною.
(Яцина М.)

№ 69

Там на горі церковця стояла.
- Ой, з ким же ти, Ганнусенько, шлюб брала?
- Ой, з тобою, Івасеньку, з тобою,
Як на небі місяченько з зорою.
(Мончук А.)

Або:

Під святим престолом стояла,
Із чужою дитиною шлюб брала.
(Мончук А., Боднар Т.)

№ 70

Вийди, матінко, вийди проти нас
Та запитайся усіх нас:
- Ой, де ж моя дитинька бувала?
- Під царським вінцем шлюб брала.

№ 71

[- Ой радуйся, матінко,
взяла шлюб дитинька,
І своє і чужеє,
тепер твої обоє]¹.

Молодий відводить молоду [аж до порога]² її хати, а сам з своєю дружиною відходить до своєї хати. В хатах молодих починається обід (Мончук А.).

Яцина М. розповідає, що молодий не відводив молодої до її хати. Молоді розходяться на дорозі, і кожне з своїми гостями і дружиною йшли додому.

Зоря буде світити, ми ся будем дивити

Перед обідом до хати молодої і молодого коровайниці приносять короваї і співають:

№ 72

Журилася Ганнусенька: (Журився Івасенько)
- Не маю короваю.
А я ті коровай спечу,
На подвір'я привезу.
З подвір'я до світлоньки
І поставлю на стolonьку.
І поставлю на стolonьку,
Як ту ясну зороньку.
Зоря буде світити,
Ми ся будем дивити.
(Мончук А., Гайдамащук П.)

Або:

№ 73

... Я ті коровай спечу,
Додомоньку принесу.
Поставлю на стolonьку і т. д.
(с. Дмитрів, Панасюк Т.)

¹ КАІД, оп. 5, стр. 10, арк. 51 зв. (І. Г.).

² КАІД, оп. 5, стр. 10, арк. 51 зв. (І. Г.).

№ 74

- Ой, вгадай, Гануню, що є в тім короваю?
 - Вгадаю, не вгадаю, молодий розум маю.
 Батенько вгадає, бо статочний розум має.
 Ой, знаю, що є в тім короваю -
 З трьох Дунаїв водиця
 І пшенична мучиця.
 Є яйця з кримляйця¹
 В нашому короваю.
 (Гайдамашук П.)

№ 75

Ой, знаю ж бо знаю,
 Що є у тім короваю -
 Семилітна пшениця
 З трьох Дунаїв водиця
 І яйця-стримляйця
 До нашого коровайця.
 (Мончук А.)

У селі Дмитрові починали співати так:

№ 76

Виломалися воли з обори до стодоли
 Та й виїли яриченьку на коровай пшениченьку.
 Журилася Касюня, журилася молоденька:
 - З чого коровай буде, а завтра межі люди?
 - Не журися, Касюню, я ті коровай спечу
 Додомоньку принесу і т. д.

(Цю пісню теж знає Яцина М.)

Сіли бояри, сіли аж здрігнулися стіни...

На столах у хаті молодого і молодієї поставлені страви і напоитки. А подавали на стіл такі страви: борщ, капусту, голубці, пироги печені з кашею, запражку²; з напоитків: горілку, пиво, квасок³, [“бромбас”]⁴. Подавали на стіл теж кашу з молоком.

Дружба заводить молоду (молодого) за стіл при допомозі білої хустинки і садовить на головному місці під образами. Молода (молодий) сідає на лаві, застеленій ліжником⁵. В Дмитрові молода (молодий) сідає на лаві, застеленій кожухом вовною наверх, щоб “були молоді багаті, як кожух волохатий”. Місце, де сідає молода (молодий), називається “посад”. Біля молодого сідають свашки по обидва боки, а біля молоді - її дружки, а потім сідають гості. У кутку, де стояло ліжко, садовили музикантів. В обов'язки сватів входило запрошувати гостей за столи, доглядати гостей.

На столі, напроти молоді (молодого), лежить коровай.

Співають:

№ 77

Сіла Ганнусенька на посадоньку,
 Як на рожечці квітка.
 На ню батенько (матінка),
 На ню рідненький (рідненька).
 Не може ся надивити.
 - Ой, то се мені, моя доню,
 Своім личеньком, свою красою
 Світлоньку засвітила,

Світлоньку скрасила.

(Мончук А.)

№ 78

- Ой, тось мені, моя донечко,
 Ото тось мені, мила,
 Своім личеньком, своїм рум'яним
 Світлоньку освітила.
 (Яцина М.)

¹ Що таке “кримляйця” чи “стримляйця”, ні Мончук А., ні Гайдамашук П. не знають. Яцина М. теж вимовляє “стримляйця”, а що це таке не знає.

² “Запражка” - варене м'ясо із прижареною мукою.

³ “Квасок” - напиток із перекип'яченої води, спаленого цукру, додавали лимон, родзинки і оцет.

⁴ КАІД, оп. 5, спр. 10, арк. 51 зв. “Бромбас” - компот з сушених фруктів (І. Г.).

⁵ “Ліжник” - ряднина, виткана з різнокольорових вовняних ниток на ткацькому верстаті. Ліжником накривають ліжка.

№ 79

Сів Івасенько на посадоньку,
Як на рожечці квітка.
На него батенько (магінка),
на него рідненький (рідненька)
Не може ся надивити.

№ 80

- Ой, тось мій синоньку,
Теперісь мені милий,
Своїм личеньком, своїм рум'яним
Світлоньку освітив.
(Яцина М.)

№ 81

Сіли бояри, сіли,
А вже здригнулися стіни.
А ще ліпше здрігнуться,
Як горілки нап'ються.
Доброї, солоденької
В Гануні молоденької.
(Мончук А.)

№ 82

Ой, колом, колом (2)
Сонечко вгору йде.
А в нашій Ганнусеньки (нашого Івасенька)
За столом рай ся в'є.
- Ганнусенько-душечко, (2)
Хто ж тобі той рай дав?
- Ой, дав мені Господь Бог (2)
І батенько мій.
- Ганнусенько-душечко (Івасеньку), (2)
Ой чиє ж то ліпше?
- Господь Бог дає (2)
Ще й причиняє.
Батенько дає (2),
Ще й уменшає.
(Мончук А., Кріса Г.)

Господиням співають:

№ 83

- Господине, господине,
Сивая голубко,
Наварила, напекла,
Видавай же хутко.
(Мончук А.)

№ 84

Чогось наша господиня
Ніц ся не звиває:
Одну миску на припічку
Годину тримає.
(Яцина М.)

№ 85

- Господине з дамкою
Підтряси-но ринкою,
Ринкою підтряси,
Бо нам треба обмасти.
(Яцина М.)

№ 86

- Господине з димкою
Потряси-но ринкою.
Ринкою потряси,
Нам капусту помасти.
(с. Дмитрів, Панасюк Т.)

№ 87

- Мої милі гості,
Прошу зачекати,
Наварила, напекла,
Буду видавати.
(Мончук А.)

№ 88

А в нашій Ганнусеньки
У дворі береза.
- Дайте, дайте горілоньки,
Бо я ще твереза.
(Мончук А.)

№ 89

[- О, Боже мій милосердний,
Як я хочу їсти,
Щоби мені з того встиду
На землю не сісти]¹.

До капусти:

№ 90

Де ж та капуста росла, (2)
Що вона на стіл прийшла?
Росла вона на городі,
Сталася нам в пригоді.
Гануня поливала,
Гостей ся сподівала.
(Мончук А., Гайдамащук П.)

До голубців:

№ 91

Ой, легіли горобці, ці-ці-ці.
Поставили на столі голубці.
(Мончук А.)

№ 92

- Напиймося, кумцю-любцю,
Доброї горілки.
Ти не маєш чоловіка,

¹ КАІД, оп. 5, спр. 10, арк. 53. (І. Г.).

Я не маю жінки.
Ой, їхало два шевці,
А я їла голубці.
На шевця ся задивила.
Голубцем ся задавила.
(с. Дмитрів, Панасюк Т.)

№ 93
А я їла голубці.
Дивилася на шевці,
А швец мене ремінцем –
Вдавилася голубцем.
(Яцина М.)

Цю пісню співають на початку обіду:

№ 94
Нема того у Львові,
Що в Ганусі на столі.
Є шо їсти і пити,
Нікому припросити.
Гануся молодесенька,
Ще й до того пишнесенька.
Боїтсья припросити,
Головоньку склонити.
(Яцина М.)

На закінчення обіду співають:

№ 95
– Встаньте, бояри, встаньте,
Честь Богу, хвалу віддайте.
Наперед Богу і господарю, господиньці,
Шафарови¹ і шафарунці.
За хліб дякували.
(Яцина М.)

№ 96
А як бояри вставали,
Честь Богу і хвалу віддали.
І подякували господарю, господиньці,

І шафарови, і шафарунці
За хліб дякували.
(Яцина М.)

№ 97
– Ой, що ж то були столови?
– То всьо були тесовії,
Де соколоньки гніздечка вили,
Де бояри мід-вино пили,
І за хліб дякували
Господарю, господиньці,
За хліба положення,
За чисте поставлення.
– Ой, що ж то були за бруси?²
– То все були ляннії.
Де соколоньки гніздечка вили.
Де бояри мід-вино пили.
І за хліб дякували
Господарю, господиньці,
Шафарови і шафарунці.
– Ой, що ж то за хліби?
То все були пшеничнії.
Де соколи гніздонька... і т. д.
– Ой, що ж то були за напої?
То все були мід-вино,
Де соколи... і т. д.
– Ой, що ж то були сватови?
То все були панове,
Де соколи... і т. д.
– Ой, що ж то були дружечки?
– То все були панянечки,
Де соколи... і т. д.
– Ой, що ж то були старости?
То все були старостоньки,
Де соколи... і т. д.
– Ой, що ж то були молодята?
То все були молоденькі.
Де ступив Христос ангельський,
Спостановив стан молженський.
Радуйтеся, веселітеся, всі столовії.
(с. Дмитрів, Панасюк Т.)

Гості виходять з-за столів. Дружба виводить молоду (молодого) з-за стола при допомозі хустинки. Після обіду – танці. Музиканти, котрих було 5, грають на скрипці, скрипці-басові (така велика скрипка), на цимбалах і на ситкові (такий бубонець). Які саме мелодії грали музиканти – тепер ніхто сказати не може. Яцина Марія розповідає, що за її дівування на весіллі грали вальси і польку.

¹ Значення слова “шафарови” тут не знають.

² “Бруси” (обруси) – настільники, якими накривають столи.

Батеньку-голубоньку, прошу тя до столоньку...

Після танців починається “дарування” або “перепиття”. Дружба при допомозі хустинки заводить молоду (молодого) на посад за стіл на те саме місце, де молода (молодий) сиділа (сидів) під час обіду.

Біля молодої сідають поруч дві дружки (біля молодого – два свати). На столі напроти лежить коровай і стоїть збанок з кваском, горілка і склянка. Кожний, хто підійде до стола до молодої (молодого) випиває склянку кваску, який в молодої наливала дружка, а в молодого – свашка і кладе на тарілку гроші (як дарунок) і каже:

Дарую тебе доню (сину, брате, сестро) ні сріблом,
тільки щастям і здоров'ям, і доброю долею
і що собі в пана Бога жадаєш,

або ще:

– Будь, доню (сину),
здорова, як риба,
а гожа, як рожа.
Весела як весна,
робоча, як пчола,
а багата, як свята земля.
Дай тобі Боже спішно всьо робити,
щоби твої думки були повні, як керниця водою.
Щоби твоя річ була тиха і багата, як нива колосом.
Дай тобі Боже з роси і води –
нехай життя твоє буде між солодкими медами,
між пахучими квітками
(Яцина М.).

Співають:

№ 98
Там, де сонечко сходи,
Там Ганнусенька (Івасенько) ходи,
В руках хусточку носи,
Свого батенька проси:
– Батеньку-голубоньку,
Прощу тя до столоньку.
Та не бійся же мене,
Перепий же до мене
З повною-повнесенькою,
З щастям-доленькою.
(Мончук А.)

Коли батько випив квасок, то співають:

№ 99
– Жий нам, тату, многая літ,
Процвітай нам, як той цвіт.
(Мончук А.)

У той час, коли до молодої (молодого) підходить хтось перепивати, то вона (він) встає, а потім знову сідає.

Знову кличуть піснею:

№ 100

- Матінко-голубонько,
 Прошу тя до стolonьку і т. д.
 Сестронько - голубонько і т. д.
 Братеньку - голубоньку і т. д.

Як мама, сестра, брат випили квасок, то співають:

№ 101

- Жий нам мамо і т. д.
 Жий нам сестро і т. д.
 Жий нам брате і т. д.

Сироті співають:

№ 102

З гори високої явір ся хиляє,
 Молода Гануся на посад сідає.
 На посад сідає тяженько ридає,
 Що своєї матінки (батенька) рідної (рідного) не має.
 Ходилась, Ганусю, горами-долами.
 Чомусь не вступила на цвинтар до мами.
 Ходилась, Ганусю, попід синожата.
 Чомусь не вступила на цвинтар до тата?
 Ходила на цвинтар і мами (тата) просила.
 Мама (тато) відказали: - Глибока могила.
 Ходилась, Ганусю, аж у гай по зілля,
 Чомусь не просила маму (тата) на весілля?
 - Ой, устаньте, мамцю (тату) вже зацвили сливи.
 Ой, не встану, донцю, бо не маю сили.
 Ой, устаньте, мамцю (тату), вже зацвили груші.
 Ой, не встану, донцю, бо не маю душі.
 Ой, устаньте, мамцю (тату) вже зацвили ябка.
 Ой, не встану, донцю, бо глибока ямка.
 Ой, устаньте, мамцю, устаньте, устаньте,
 На моїй головці віночок поправте.
 Нехай тя поправить вся твоя родина,
 Бо твою матінку сира земля вкрила.
 Вся твоя родина ходить, веселиться
 На твоїй матінці (твоему батеньку) вироста травиця.
 Вся родина гонором ся носить,
 На твоїй матінці (твоїм батеньку) косар траву косить.
 Косар траву косить, а трава не в'яне,
 Вже твоя матінка (твій батенько) із гробу не встане.
 Візьму дві дружечки будем лист писати.
 Попід сиру землю і до матінки (батенька) слати.
 А мама (батько) лист дістали і перечитали,
 Поблагословили й назад відістали.
 (Мончук А., Кріса Г.)

№ 103

Шлю соколонька на Вкраїноньку
 По свою родиноньку.
 А зозуленьку в сиру земельку
 По свою матіноньку (батенька).
 Соколонько летить,
 Крильцями бринить,
 Вся родинонька іде.
 Зозуленька летить,

Жалібно кує.
 Матіноньки (батенька) не видати,
 Бо сира земля ручки прилягла.
 Не може порушити,
 Бо сира земля очка присипала.
 Не може ся подивити.
 Перепивайте люди,
 Бо матінки (батенька) не буде.
 (Мончук А.; с. Дмитрів, Панасюк Т.)

№ 104

Не я сама сирота, но є сиріт більше,
 Коб мала свого тата (маму), було б мені ліпше.
 Коби мала свого тата, я бим не служила,
 Я би лощьким господарям води не носила.
 Воду ношу, Бога прошу і буду просити,
 Щоби прийшла господиня до мене служити.
 Я би її наварила із петрушки юшки,
 Я би її поставила торішні пампушки.
 Як би вона їх не їла, я би її біла,
 – Пригадай же, господине, що-сь мені робила.
 (Мончук А.; с. Дмитрів Панасюк Т.)

Тітка або добра знайома молоді, приступивши до перепиття, співає біля стола:

№ 105

Ходилам по гаю, гай ся розвиває,
 Прийшлам до Ганусі, вона ся видає.
 – Зелений гай тай не розвивайся,
 Молода Ганусю, дай не видавайся.
 Ганусю, Ганусю, що ти се гадаєш?
 Тобі вдома добре, а ти покидаєш.
 Тобі вдома добре, ти йдеш межи люди.
 А хто ж твою маму доглядати буде?
 – Ой, маю я сестру та й її покину,
 Буде доглядати, як малу дитину.
 – Дарую, Гануню, золотим таларом,
 Щоб ти була господиня, Івась – господаром.
 Налилисьє пива, наливайте вина.
 – Дай, Боже, до року хорошого сина.
 Хорошого сина, щоби пас корови,
 А на друге – дочку, щоб мила підлоги.
 (Кріса Г.)

Співають даліше:

№ 106

Дядюня не видати, щоб прийшов до хати,
 Та й Гануню подарувати.
 (Гайдамацук П.)

№ 107

Більше я роду мала,
 Но до мене ся не признала (признав).
 Буду я пам'ятати,
 Тим хлібом віддавати.
 (Це коли хтось з кривних не прийшов).
 (Гайдамацук П.)

№ 108

На зеленій ліщиноньці
 Зозуленька кує,
 На здоров'я всім боярам
 Дружина дарує.
 Бо п'є пиво, бо п'є пиво
 З скляночки нової.
 На здоров'я всім боярам
 П'є до молоді (до молодого)
 (Мончук А.)

№ 109

Там на ставу, на ставочку
Плавав качурочок.
На здоров'я всім боярам
П'є пиво сваточок.
(Кріса Г.)

№ 110

Там на ставу, на ставочку
Там пливала гуска.
На здоров'я всім боярам
Бо п'є пиво дружка.
Бо п'є пиво дружка
З скляночки нової.
На здоров'я всім боярам
П'є до молоді.
Ой, п'яна, п'яна
Василева жіночка.
А він є ні слова:
- Пий, Марусю, здорова.
(Мончук А.)

Всім, всім, хто перепивав співали:

№ 113

Жий нам дядьку... і т. д.
Жий нам свати... і т. д.
Жий нам дружку ... і т. д.
Жий нам свахо ... і т. д.
Чи не на обід співають?...

№ 114

Матінка (батенько) на поділю¹ (2)
І не знає о весілю.
Перед Бога стоїт, (2)
Навкриж² рученьки зносить.
Навкриж рученьки зносить (2)
Господа Бога просит:
- Господиньку Боженьку, (2)
Пустити мене на земельку.
Тай най я ся подивлю (2)
Тай на свою дитину.
Чи хорошо зраджена³ (зраджений), (2)
На посад посаджена (посаджений),
Єї люди зрадили, (2)
На посад посадили.
Зраджена (зраджений), як квіточка, (2)
Сидить, як сиріточка.
(Мончук А.)

№ 111

Ой, не пила, ой не пила,
Сама себе похвалила:
А я панського роду
П'ю, горілку, як воду.
(Мончук А.)

№ 112

А вже всі перепили,
На сватові зложили.
А наш сват неохочий
Перепити не хоче.
По запічку ся ховає,
Бо грошей він не має.
- Іди, свате, молотити,
Щоб грошей заробити
І до пані молоді
Гарненько перепити.

¹ Загальнопоширений на Радехівщині вислів "йти на поділя". Ось як його пояснював сам І. Дік в описі дмитрівського весілля: "В нас говорять: "йти на поділя". Наприклад, коли дівчина пішла за невістку [] і коли її (їй. - І. Г.) було погано жити з свекрухою чи з чоловіком, або посварилась [] то вона йшла жити до своїх батьків. І тоді казали: "вона пішла на поділя" (НАНФРФ ІМФЕ НАН України, ф. 14-3, спр. 678, арк. 57) (І. Г.).

² Навкриж - навхрест.

³ Зраджена - діал. одіта (І. Г.).

Чи не продовження пісні “Шлю соколонька”?...

№ 115

Зозуля летить, крильцями бринить - (2)
 Матінки не видати.
 Матінка на Україні, (2)
 Не знає о весіллі.
 Навкриж рученьки зноси, (2)
 Господа Бога проси:
 - Господоньку Боженьку, (2)
 Опустіть мене на землянку.
 Тай най я ся подивлю (2)
 На свою дитину.
 Чи хорошо зраджена, (2)
 На посад посаджана.
 Зраджена, як ягідонька, (2)
 Посаджена, як сирітонька.
 Її люди зрадили, (2)
 На посад посадили.
 (Гайдамацук П.)

№ 116

Батенько на поділю
 Не знає він о весіллі
 Перед Бога стоїть,
 Богу ся вірно молить.
 - Ой, пусти ж мене, Боженьку,
 На землю хмаронькою,
 На землю хмаронькою
 Над нашою річенькою.
 Ой, нех я ся подивлю
 На свою дитиноньку,
 Чи хорошо зраджена,
 На посад посаджена.
 Зраджена, як квіточка,
 Сидить, як сиріточка,
 Її люди зрадили,
 На посад посадили.
 (с. Дмитрів, Панасюк Т.)

А наш дружба коровай крає

Дружба насаджує собі вінок з короваю (так навкоси на грудях через плече),
 крає коровай і дарує ним гостей.

Співають:

№ 117

А наш дружба коровай крає,
 Золотий ніжик має.
 (Мончук А.)

№ 118

- Світи, місяцю, з раю,
 До нашого короваю,
 Щоб було виднесенько
 Краяти рівнесенько.
 Щоб краяти-дробити,
 Щоб годиноньку дарити.
 (Яцина М.)

Або жартівливо:

№ 119

А наш дружба коровай ріже,
 Аж йому з носа лізе.
 Я тебе, дружбонько, питаю:
 - Чи дасиш, чи не дасиш короваю?
 - Як я тебе на вулиці перейму,
 То я тобі кучері обірву.
 (Мончук А.)

№ 120

Нікому так не гаразд,
 Як нашому дружбі.
 Коби ему до середи,
 То по его службі.
 (Мончук А.)

У Дмитрові співали на жарт:

№ 121

Наш дружба коровай крає
 Семеро дітей має,
 То у жменю, то в кипшеню -
 То дітям на вечерю.
 (с. Дмитрів, Панасюк Т.)

Дружба роздає коровай. Співають:

№ 122

Пошпив коровай на Дунай.
Тепер собі, дружбонько, погадай.
(Яцина М.)

Дружба бере ту “підошву” з короваю і кладе на голову, притримуючи руками, танцює і ще раз кланяється до стола, де сидить молода (молодий).

Співають:

№ 123

– Дай же, Боже, добрий час,
Як у людей, так у нас.
І в щасливу годину
Розвеселім родину.
– Веселіться, сестриці,
Щоб родили пшениці.
Ой, ну-ну, ой, ну-ну
Розвеселім родину.
– Веселіться, дружби,
Щоб родили дужі.
Ой, ну-ну, ой, ну-ну,
Розвеселім родину.
(Яцина М.)

Кому ж то їхати перепілку взяти?

Вечером молодий збирається йти разом з своєю дружиною до хати молодої. Беруть з собою той коровай, що лежав на столі напроти посаду, беруть два калачі, горілку.

Співають:

№ 124

На горі хрещатий барвінок,
А на долиноньці пахучий васильок,
А в тім Василеньку перепілка свище.
Перепілка свище, своїх дітей кличе.
Кому ж тут їхати перепілку взяти?
Дружбоньці їхати перепілку взяти.

Повторюють: “На горі хрещатий барвінок..” і т. д. до слів “дітей кличе”. І даліше:

№ 125

А дружбонька каже:
– Я йбо не поїду,
Я коня не маю,
Дороги не знаю.

Знову повторюють: “На горі хрещатий барвінок...” і т. д. і даліше: “Кому ж то їхати?” і т. д.

Вставляють: “Сватові їхати”.

№ 126

А сватунько каже:
– Я й бо не поїду і т. д.

Знову повторюють: “На горі хрещатий барвінок...” і т. д. і даліше: “Кому ж то їхати?” і т. д.

Вставляють:

№ 127

Івасенькові (або молодому) їхати,
Перепілку взяти.
А Івасьо каже:
- Я таки поїду,
Бо я коня маю
І дорогу я знаю.
(Мончук А.; те ж у с. Дмитрів, Панасюк Т.)

Став калину рубати.
Стала калина, стала червона
До него промовляти:
- Не рубай мене, не січи мене.
Не для тебе саджена,
Но є для тебе молода Гануня (або: Ган-
нусенька),
На посад посаджена.
(Мончук А.)

№ 128

А вже сонечко, а вже яснеє (2)
За ліс ся запускає.
А вже Івасенько, а вже молоденький
В дорогу ся збирає.
Єму калина, єму червона
Дорогу заступає.
Вийняв шабельку, вийняв яснуу (або:
ясненьку)

№ 129

- Місяцо-нaroжниченьку,
Світи нам доріженьку.
Абисьмо не заблудили,
Короваю не згубили.
Бо як коровай загубим,
То ся служби позбудем.
(Мончук А., Гайдамащук П.)

Мати кожух вивертає, свого зятя витає...

Молодий з своєю дружиною прибуває під хату молодої. Входові двері хати відкриті. Співають:

№ 130

- Виходь, матінко наша, (2)
Витай свого зятя.
(Боднар Т.)

У с. Дмитрові двері замикали. Співають:

№ 131

- Ой, повій, вітреньку,
З гори в долиноньку,
Нех татенько чує,
Нех ся приготує.
Нехай наставляє столи тисовії,
Нехай застеляє обруси лянії,
Нехай накладає хліби пшеничнії,
Нехай наставляє напої медовії,
Нехай ся сподіє милого гостенька,
Свого зятенька.
(с. Дмитрів, Панасюк Т.)

№ 132

Мати зятя витає,
Аж кожух вивертає:
- Будь, зятю, багатий,
Як кожух пелехатий.
(Яцина М.)

№ 133

Мати кожух вивертає
Свого зятя витає:
- Будь... і т. д.
(Боднар Т.)

Виходить з хати теща. В неї під пахвою два калачі, які вона віддає зятеві. Зять дає теці свої два калачі. Теща подає на “полумиску” (тарілці) склянку (“горнявко”) води зятеві. Зять тієї води не випиває, а кидає поза себе те горнявко з водою (теж так у с. Дмитрові (Панасюк Т.))

Молодого та його дружину запрошують до хати і пригощають.

В Оглядові на те місце біля молодої, де має сидіти молодий, сідає брат молодої і вимагає “так на жарт” від молодого плати за молоду. Кажє: “Не відступлюся, поки не заплатиш”. Молодий дає йому плату грішми.

Бувайте здорові, ви, мої пороги...

Якщо молода йшла за невістку, то десь вже над ранком молодий забирає молоду до своєї хати. Коли молода виходить з-за стола, то співають:

№ 134

– Виганяй, мати, стукача¹ з хати,

Стукач-пелехач не дає спати.

(Яцина М.)

Зять дякує батькам молодої: “Дякую вам за хліб четверговий², за косу-русу і за дівку хорошу” (Яцина М.).

Молодїй співають:

№ 135

– Бувайте здорові, мої рідні тату,

Бо я ся вибираю на чужу хату. (2)

Бувайте здорові, мої рідні мамо,

Я ся вибираю від вас завтра рано. (2)

Бувайте здорові, мої рідні браття,

Хто ж вам щосуботи покічає³ шмаття. (2)

Бувайте здорові, мої рідні сестри,

Хто ж вам щосуботи буде коси плести? (2)

Бувайте здорові, ви, мої віконця,

Я вас обтирала рано до схід сонця. (2)

Бувайте здорові, ви, мої пороги,

Що по вас ходили мої білі ноги. (2)

(Не будуть ходити по вас білі ноги). (2)

Бувайте здорові, бувайте, бувайте...

Щодня, щогодини мене споминайте. (2)

Мене споминайте щодня, щогодини,

Нема і не буде такої дитини. (2)

(Мончук А.)

№ 136

– Бувайте здорові, ви мої сусіди,

Я ся вибираю від вас назавсіди.

(Яцина М.)

Молода прощається з сльозами на очах з своєю родиною, кланяється всім і цілує. Цілується з своїми подругами, сусідами.

Співають даліше:

№ 137

Через мою хату летіли горобці.

– Бувайте здорові, мої милі хлопці. (2)

Через мою хату летіли качата,

– Бувайте здорові, ви, мої дівчата. (2)

¹ Що таке “стукач”, Яцина М. не знає.

² Що таке “четверговий”, Яцина М. не знає.

³ У ті часи шмаття (білизну) не прасували, а “кічали” рубликом. Тобто білизну складали і намотували на розкітку, і “кічали” на столі рубликом.

Мальовані вікна, мальовані ганки,
 – Бувайте здорові, мої коліжанки¹ (2).
 Бувайте здорові, ви, мої дружечки,
 Що я витоптала до вас всіх стежечки (2).
 (Мончук А., Кріса Г.)

№ 138

Легить ворона, жалібно кряче.
 Стоїть Гануся, жалібно плаче.
 – Ой, плачу, плачу і буду плакати,
 Було до мене зятя приймати.
 (Мончук А., Кріса Г.)

№ 139

– Іди, тату, до світлоньки²,
 Будем ся ділитоньки.
 А що моє, а що твоє,
 Поділимося обоє (2).
 Мої образи, мої подушки,
 Твоя, тату, світлонька.
 Мої горнята, мої талірки,
 Твоя, тату, шафонька (2).
 – Йди, тату, до оборонки,
 Будем ся ділитоньки.
 А що моє, а що твоє,
 Поділимося обоє (2).
 Мої воли і корови,
 Твоя, тату, оборонька (2).
 (Мончук А., Кріса.)

№ 140

Там на городі зостіль,
 – Готуй, матінко, постіль,
 Подушки й перину
 І Ганусю дитину.
 (Яцина М.)

№ 141

Там на городі зостіль³
 – Рихтуй, мати, постіль.
 Постіль і перину
 Для своєї дитини.
 (Боднар Т.)

№ 142

– Бувайте здорові, мої рідні тату,
 Я ся вибираю від вас.
 Може я зробила яку я вам кривду (2).

¹ Коліжанки – подруги.

² Світлоньки – світлиці (І. Г.).

³ Зостіль – діалектна назва рослини жостір проносний або жостір звичайний (*Rhamnus catharticus* L). Кущ або невелике деревце родини жостерових (1,5-1,8 м заввишки) з темною корою і супротивними гілками, які часто закінчуються колочкою. Плоди чорні, кулясті (6-8 мм у діаметрі), блискучі, містить три-чотири насінини. У народній медицині українців плоди цієї рослини використовують як проносний засіб. (Словник українських наукових і народних назв судинних рослин: 40000 слів / укладач Юрій Кобів. – К.: Наукова думка, 2004. – С. 335) (І. Г.).

Прощайте, прощайте той раз.
 – Бувайте здорові, мої рідні мамо,
 Я ся вибираю від вас.
 Може я зробила яку я вам кривду. (2)
 Прощайте, прощайте той раз.

Так само співають братам, сестрам, всій родині, сусідам (Мончук А., Кріса Г.)
 Якщо ж молодий йшов за зятя до хати молодої, то він теж прощався з рідними,
 сусідами і йому теж співали ці пісні.

“Віно” (придане) молодих привозили за кілька днів пізніше (в інших селах Ра-
 дехівщини віно везли за молодими в той же день (Дік І.))

Співали ще таку пісню:

№ 143

Було не рубати зеленого дуба,
 Було м’я не брати, коли м’я не лоба.
 Було не рубати зеленої ліщини,
 Було м’я не брати молодой дівчини.
 Було не копати під порогом ями,
 Було м’я не брати від тата і мами.
 – Ой, мати, мати калиновий цвіт,
 Зав’язалась мені із нелюбом світ.
 Ой, мати, мати, жаль ваги не має,
 Кого раз полюбить, з ним і помирає.
 (Яцина М.).

Мати невістку витає аж кожух вивертає...

Над ранком молодята прибувають під хату молодого з своїми дружинами. За
 молодою везуть той коровай, який лежав на столі перед нею, коли вона сиділа на
 посаді. Молода бере з собою два калачі.

У дорозі співають пісню:

№ 144

Місяцю-нарожниченьку і т. д.

Під хатою співають:

№ 145

Казалисьте нам прийти,
 А не хочете до нас вийти.
 А ми люди з дороженьки
 Померзлисьмо в ноженьки.
 Будем стріху микати,
 Ноженьки загрівати.
 (Яцина М.)

У с. Дмитрові співають:

№ 146

– Чи ви нас видите,
 Що до нас не вийдете?
 А ми люди з дороженьки і т. д.
 (Панасюк Т.)

№ 147

Ой, вже, мати, твоя біда йде.
Перше зуби виб'є, потім очі видере.
(Мончук А.)

З хати виходить свекруха. Вона дає своїй невістці два калачі, а невістка свекрусі теж дає два калачі, які привезла з собою. Свекруха подає невістці на тарілці горнятко води. Води тієї невістка не п'є, а викидає з горнятком поза себе.

Співають:

№ 148

Мати невістку витає,
Аж кожух вивертає.
- Будь, невістко, багата,
Як кожух пелехатий.
(Мончук А.)

Молодят запрошують до хати, пригощають.

№ 149

А тут моя родинонька,
А тут моя мати.
Дають мені їсти-пити
Та ще й погуляти.
(Мончук А.)

№ 150

А свекруха добра мати,
Добра молодичка.
Вона зразу добра, добра,
А потім сказиться.
(Мончук А.)

Молоду садовлять за стіл і до неї перепивають батьки молодого, пісень до перепиття не співають, батько (свекор) і мати (свекруха) п'ють до невістки і кажуть "На здоров'я!", а більше нічого не кажуть.

Всі сідають за стіл і пригощаються.

Вчора була дівчинонька, нині - молодичка

Після перепиття молоду заводять до комори, де молодий знімає з неї шлюбний одяг, віночок і зав'язує в хустину. Сваха надіває на голову молодої чіпець.

Співають:

№ 151

На городі бурячок
І червона гичка.
Вчора була дівчинонька,
Нині - молодичка.

Чекають батьків родини молодої, які вже в дорозі, їдуть в гостину до своєї дочки. В Оглядові це називають "гостина" або "перезва".

Ой, вийди, Ганнусенько, вийди, чи нема тобі кривди

Якщо молодий йде за зятя, то за ним через невеликий проміжок часу теж йдуть його батьки (родина) на гостину ("перезву").

№ 152

- Ой, вийди, Ганнусенько, вийди,
Чи нема тобі кривди.

Перезв'яни йдуть і співають:

№ 153

- Ой, повій, вітреньку, з гори в долиноньку, (2)
Нехай сваха чує, нех ся приготує. (2)
Нехай замітає широкії двори, (2)
Нехай застеляє тисовії столи. (2)
Нехай застеляє столи тисовії, (2)
Нехай накладає хліби пшеничнії. (2)
Нехай сподіє а любого гостя, (2)
А любого гостя, а буйного свата. (2)
(Мончук А., Кріса Г.)

Під хатою співають:

№ 154

Слава Богу! Ми до вас.
Прилетіла наша гуска аж до вас.
- А ви свого гусака сховайте,
А нам нашу гуску віддайте.
(Мончук А., Кріса Г.)

№ 155

Навколо садовина,
Всередині калина,
Десь тут моя дитина.
- Вийди, Ганусю, вийди,
Чи нема тобі кривди.
Поскаржись матіноньці,
Всій своїй родиноньці.
(Мончук А., Кріса Г.)

№ 156

- Покажіть наше те золоте пташе,
Що ви вчора від нас взяли,
До комори сховали.
Вчора взяли у віночку
Покажіть нам в чіпочку.
(Мончук А., Кріса Г.)

№ 157

- Не лякайся, свахо, що нас йде багато,
Но тільки сорок двоє¹ на подвір'я твоє.
Ти, свахо, не лякайся, за двері не ховайся,
Тільки вийди з хати свого свата витати.
(Мончук А., Кріса Г.)

¹ Сорок двоє або сімдесят двоє.

Всі сідають за столи і гостяться. Молодята сидять між своїми батьками.

Згодом родина дарує на нове господарство молодцям. А робиться це в сліду-ючий спосіб. Дружба оголошує (він оперезаний навскоси через плече вінком з коро-ваю): "Твій рідний батько, Ганю, дарує тобі на нову господарку вівцю (барана, корову, теля, коня і т. д.)", і то записував вуглям на печі або крейдою на бальку¹. (Те ж саме у Дмитрові (Панасюк Т.)).

Мончук А. розповідає, що всі ці дарування і записи робили для жарту (в інших селах Радехівщини такий запис мав юридичну силу, що навіть суд державний не міг того відмінити (с. *Нестаничі, Косіковський Олекса*)).

Згодом молода Гануся обходить всіх гостей і родину, всіх що є в хаті і збирає в запаску гроші на чіпець. Перед тим її накривають покривалом цілком ("так що мало на очі виділа") і всіх цілує.

Молоду Ганусю ведуть до церкви до виводу, де священник відчитував певні мо-литви.

Молоду вели до виводу накриту цілком покривалом і з вінком на голові. При-йшовши з церкви, молода Гануся цілується з усіма, і її кидають всі рідні і гості в запаску гроші на чіпець.

Співали ще інших пісень:

№ 158

Чогось вікна посивіли?
 Чи вітер з морозом?
 Чи мій милий такий файний?
 Чи мій дурний розум?
 Чи мій милий такий файний?
 Чи мені здається?
 Чогось мені через него
 Спаня не дається.
 Спаня ся мене не бере,
 Спати ся не хоче,
 Все здається, що не жаль,
 Плакатися хоче.
 Плачте вочі вдень і вночі,
 Й плакати будете.
 Чи ви очі не виділи
 За кого ви йдете?
 Ой, не був у милої,
 А тільки два рази,
 Вона мені показала
 Свої перелази.
 Куду будеш приходити,
 А куду виходити?
 Куду будеш утікати,
 Як ті будут бити?
 Ой, женила мене мати,
 Женила, женила,
 Казала мне таку брати,
 Що мені не мила.
 Казала мне таку брати,
 Таку зизооку²,
 Одним воком догори,
 А другим до току.
 (Мончук А.)

№ 159

На городі дві берези,
 Обидві тоненькі.
 Поллюбив я дві дівчині,
 Та й сестри рідненькі.
 Я молодшу полюбив,
 Старша ся сварила.
 Старша взяла за коцюбу
 І молодшу біла.
 А на старшій – коралики,
 На молодшій – перла,
 А, молодша, проси Бога,
 Щоби старша вмерла.
 Ой, молодша, моя мамо,
 Молодша, молодша,
 А то тая молодшя
 Від меду солодша.
 Ой, гою, гою, розкоше моя (2)
 Що ж ти мені наробила?
 Ой, кого ж я вірно любила,
 Той стоїть за дверима.
 А кого ж бо я з роду не знала,
 Тому рученьку дала.
 (Яцина М.)

(Закінчення
 в наступному номері журналу)

¹ "Бальок" – довга тесана балка, яка проходила посередині хати і підтримувала стелю.

² Зизооку – косооку (І. Г.).